

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ & ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 12 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2025
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ**

ΘΕΜΑ Α1

ΘΕΜΑ Α1 Προσοχή: Οι περίοδοι λόγου με **έντονη γραμματοσειρά (bold)** στο κείμενο του σχολικού βιβλίου προστίθενται προκειμένου να είναι πιο ολοκληρωμένη η απόδοση των ορισμών.

α. «Προσωρινή Κυβέρνησις της Κρήτης» (1905)

[ΟΡΙΣΜΟΣ βάσει ΙΕΠ] Στο μεταξύ, η επανάσταση είχε αποκτήσει ισχυρά ερείσματα σε όλη την Κρήτη. Οργανώθηκε «Προσωρινή Κυβέρνησις της Κρήτης» στο Θέρισο, με πρόεδρο τον Ελ. Βενιζέλο και υπουργούς τους Κ. Φούμη και Κ. Μάνο. Η κυβέρνηση προέβη στην έκδοση γραμματίων για εσωτερικό πατριωτικό δάνειο 100.000 δραχμών, οργάνωσε υπηρεσίες οικονομικών, συγκοινωνιών και διοίκησης, τύπωσε γραμματόσημα και εξέδιδε την εφημερίδα, «Το Θέρισο».

β. «Προσωρινόν Πολίτευμα» της Επιδαύρου

[ΟΡΙΣΜΟΣ βάσει ΙΕΠ] Το «Προσωρινόν Πολίτευμα» της Επιδαύρου, το πρώτο σύνταγμα της Επανάστασης, ψηφισμένο από την Α' Εθνοσυνέλευση, έδωσε το 1822 λύση στο πρόβλημα της ηγεσίας του Αγώνα, με τον αντιπολυταρχικό χαρακτήρα του και τη θέσπιση πολυαρχικής εξουσίας.

ή

Το «Προσωρινόν Πολίτευμα» της Επιδαύρου, το πρώτο σύνταγμα της Επανάστασης, ψηφισμένο από την Α' Εθνοσυνέλευση, έδωσε το 1822 λύση στο πρόβλημα της ηγεσίας του Αγώνα, με τον αντιπολυταρχικό χαρακτήρα του και τη θέσπιση πολυαρχικής εξουσίας. Ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος κατόρθωσε να γίνει ρυθμιστής της κατάστασης, έχοντας εξασφαλίσει για τον κύκλο του και για τους προκρίτους την εξουσία, ενώ αγνοήθηκαν ο Κολοκοτρώνης και ο Υψηλάντης. Έτσι δημιουργήθηκε ρήγμα στις σχέσεις μεταξύ στρατιωτικών και προκρίτων.

γ. Ψήφισμα 5ης Μαΐου 1827

Το ψήφισμα της 5ης Μαΐου 1827 (Γ' Εθνοσυνέλευση 1826-1827), που είχε σκοπό την **ικανοποίηση του αιτήματος των προσφύγων για εγκατάσταση σε τόπο και ίδρυση συνοικισμού**, με το οποίο καλούνταν όλοι οι ορθόδοξοι «όσων αι πόλεις κατεστράφησαν, να προσέλθουν εις την Βουλήν να ζητήσουν τόπον και να εγείρουν νέας πόλεις», έδειχνε την τάση να επικρατήσει μία ευρύτερη αντίληψη για το προσφυγικό. Ωστόσο, οι επαναστατικές κυβερνήσεις δεν προχώρησαν στην υλοποίηση των αποφάσεών τους και δεν οργάνωσαν συνοικισμούς προσφύγων. Οι δυσμενέστερες συνθήκες κατά την Επανάσταση αλλά και οι κατά τόπους αντιδράσεις εμπόδισαν την εφαρμογή μέτρων για την επίλυση του προβλήματος.

ΘΕΜΑ Α2

α. Σωστό,

β. Σωστό,

γ. Λάθος,

δ. Σωστό,

ε. Λάθος

ΘΕΜΑ Β1

Σελ.38 σχολικού βιβλίου

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΣΤΗΝ ΑΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ

Β. Η Ελληνική Οικονομία κατά το 19ο αιώνα

10. Η πτώχευση του 1893 και ο Διεθνής Οικονομικός Έλεγχος

[Προαιρετικά ως πρόλογος]: Μετά την πτώχευση του 1893 και τον ατυχή ελληνοτουρκικό πόλεμο το 1897 τα οικονομικά του ελληνικού κράτους οδηγήθηκαν σε καθεστώς Διεθνούς Οικονομικού Ελέγχου (ΔΟΕ) το 1898. Εκπρόσωποι έξι δυνάμεων (Αγγλία, Γαλλία, Αυστρία, Γερμανία, Ρωσία, Ιταλία) ανέλαβαν τη διαχείριση βασικών κρατικών εσόδων.

Τα αποτελέσματα ήταν θετικά και έγιναν ορατά λίγα χρόνια αργότερα. Η εγγύηση των Δυνάμεων αύξησε την πιστοληπτική ικανότητα του κράτους, ενώ ο έλεγχος απάλλαξε τους δημοσιονομικούς μηχανισμούς από δυσλειτουργίες του παρελθόντος. Το 1910, παρά τα προβλήματα στο εξωτερικό ισοζύγιο πληρωμών εξαιτίας της σταφιδικής κρίσης και παρά το γεγονός ότι η αποπληρωμή των δανείων εξακολουθούσε να απορροφά το 1/3 των εθνικών εσόδων, τα δημόσια οικονομικά μπορούσαν να χαρακτηριστούν υγιή, οι προϋπολογισμοί ήταν ελαφρώς πλεονασματικοί και οι οικονομικές δυνατότητες του κράτους σαφώς αυξημένες. Αυτή η θετική εξέλιξη επέτρεψε τις μεταρρυθμίσεις των πρώτων κυβερνήσεων του Ελευθερίου Βενιζέλου, την πολεμική προετοιμασία και τη συμμετοχή στους Βαλκανικούς πολέμους, χωρίς τις δραματικές επιπτώσεις που είχαν στο οικονομικό πεδίο οι πολεμικές κινητοποιήσεις του παρελθόντος.

ΘΕΜΑ Β2

Σελ.169 σχολικού βιβλίου

ΤΟ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (1821-1930)

ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 20ό ΑΙΩΝΑ

Ε. Η ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

2. Οι επιπτώσεις από την άφιξη των προσφύγων

[Προαιρετικά ως πρόλογος]: Η Μικρασιατική καταστροφή επηρέασε σημαντικά την πορεία του ελληνικού έθνους στη σύγχρονη εποχή. [...] Το προσφυγικό ζήτημα, ως συνέπεια της Μικρασιατικής καταστροφής, αποτέλεσε για την Ελλάδα ένα οικονομικό, κοινωνικό, πολιτικό και πολιτιστικό ζήτημα μεγάλης σπουδαιότητας, με επιπτώσεις σε όλους τους τομείς της ζωής του νεοελληνικού έθνους.

δ. Πολιτισμός

Οι πρόσφυγες είχαν ζήσει σε τόπους με πολιτιστική παράδοση πολλών αιώνων, την οποία μετέφεραν στη νέα τους πατρίδα. Η μουσική που έφεραν μαζί τους επηρέασε τον τρόπο έκφρασης των λαϊκών στρωμάτων και αναδείχθηκε σε λαϊκή μουσική της πόλης (ρεμπέτικα). Πρόσφυγες οργανοπαίχτες και τραγουδιστές κυριάρχησαν στη λαϊκή μουσική σκηνή μέχρι το 1940. Οι πρόσφυγες έκαναν αισθητή την παρουσία τους και στον πνευματικό χώρο. Οι λογοτέχνες Γ. Σεφέρης, Η. Βενέζης, Κ. Πολίτης, Γ. Θεοτοκάς, Σ. Δούκας, ο ζωγράφος και συγγραφέας Φ. Κόντογλου και ο μουσικός Μ. Καλομοίρης είναι μερικοί από τους πολλούς Μικρασιάτες που διέπρεψαν στα γράμματα και τις τέχνες, πλούτισαν τη νέα ελληνική γλώσσα και συνέβαλαν στην εξέλιξή της. Γενικότερα, σημαντική υπήρξε η προσφορά των προσφύγων στη διαμόρφωση της σημερινής ελληνικής ταυτότητας.

ΘΕΜΑ Γ1

[Προαιρετικά ως πρόλογος]: Κατά το 1825, στο στρατόπεδο των νικητών του δευτέρου εμφυλίου πολέμου άρχισε να διαμορφώνεται το μελλοντικό αγγλικό (υπό τον Μαυροκορδάτο) και το γαλλικό (υπό τον Κωλέττη) κόμμα. Γύρω απ' αυτά τα κόμματα, καθώς και από ένα τρίτο, το ρωσικό, συσπειρώθηκαν οι πληρεξούσιοι στην Γ' Εθνοσυνέλευση.

α) Σχολικό βιβλίο: Σελ.64

Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (1821-1936)

Α. Εξωτερικός προσανατολισμός και πελατειακές σχέσεις (1821-1843)

3. Τα πρώτα ελληνικά κόμματα / α. Το αγγλικό κόμμα

Με το αγγλικό κόμμα συμπαρατάχθηκαν πρόκριτοι, στρατιωτικοί, λόγιοι και έμποροι που είχαν σπουδάσει ή διαμείνει στη Δυτική Ευρώπη, με κύριο χαρακτηριστικό τους τις εθνικιστικές και δημοκρατικές ιδέες. Αισθάνονταν την ανάγκη ενός κράτους δικαίου, το οποίο θα τους εξασφάλιζε την περιουσία και τις επαγγελματικές τους δραστηριότητες.

β) Σχολικό βιβλίο: Σελ.64-65

Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (1821-1936)

Α. Εξωτερικός προσανατολισμός και πελατειακές σχέσεις (1821-1843)

3. Τα πρώτα ελληνικά κόμματα / α. Το αγγλικό κόμμα

Οι επιλογές του αγγλικού κόμματος επηρεάζονταν και από την αντίληψη ότι η Βρετανία αποτελούσε πρότυπο για την εξέλιξη της εσωτερικής κατάστασης της χώρας. Ως θεμελιώδεις αρχές του πολιτικού συστήματος, το αγγλικό κόμμα θεωρούσε το κοινοβουλευτικό αντιπροσωπευτικό σύστημα και τη διάκριση των εξουσιών, αρχές τις οποίες υποστήριξε σε όλη τη διάρκεια του απελευθερωτικού αγώνα. Ο Μαυροκορδάτος στην αρχή ήθελε να οριστεί η κρατική οργάνωση με γραπτό σύνταγμα, αργότερα όμως τροποποίησε τη θέση του και έβλεπε το σύνταγμα ως την τελική πράξη μιας σειράς εσωτερικών μεταρρυθμίσεων: εκλογή των κοινοτικών συμβουλίων, ανεξαρτησία της δικαιοσύνης, ελευθερία του τύπου και συγκρότηση εθνικού στρατού. Επίσης επιζητούσε τον περιορισμό της κρατικής εξουσίας, ατομικές ελευθερίες και αυτοκέφαλη ελληνική εκκλησία, χωρίς δεσμεύσεις από το Πατριαρχείο. Σ' ένα δεύτερο στάδιο επιζητούσε γραπτό σύνταγμα, κράτος δικαίου και κοινοβουλευτικό έλεγχο των πράξεων της κυβέρνησης. Γενικότερα, το αγγλικό κόμμα υποστήριζε την άσκηση μετριοπαθούς πολιτικής, τόσο ως προς τους στόχους όσο και ως προς τα μέσα.

Θέμα Γ1 [Παραθέματα - Πηγές]

Επισημάνσεις: 1) Το κείμενο Α σχετίζεται με το (α) & (β) υποερώτημα.
2) Το κείμενο Β σχετίζεται με το (β) υποερώτημα.

ΚΕΙΜΕΝΟ Α	Σχόλια
(Λίνα Λούβη, «Αγγλικό, Γαλλικό, Ρωσικό: Τα πρώτα κόμματα», ... 2022) Δευτερογενής πηγή	
Το Αγγλικό κόμμα αποτελούνταν από οπαδούς του Αλ. Μαυροκορδάτου, οι οποίοι ήταν κυρίως τα στρατιωτικά και πολιτικά στοιχεία της δυτικής Ρούμελης, της Πελοποννήσου και της Ύδρας, αλλά και από πολλούς ετερόχθονες, εμπόρους, διανοούμενους, σπουδασμένους σε ευρωπαϊκά πανεπιστήμια, κατοίκους δυτικοευρωπαϊκών χωρών, ομάδες και πρόσωπα που ήταν επηρεασμένα από δημοκρατικές ιδέες. [...]	- <u>Επιβεβαιώνεται</u> στο η υποστήριξη του αγγλικού κόμματος από προκρίτους και στρατιωτικούς για τους οποίους <u>επιπροσθέτως αναφέρεται</u> η τοπική τους προέλευση (Δ. Στερεά Ελλάδα, Πελοπόννησος, Ύδρα). [(α) υποερώτημα] - <u>Επιβεβαιώνεται</u> η υποστήριξη του αγγλικού κόμματος από επαναπατρισμένους ομογενείς που ασχολούνταν με το εμπόριο αλλά και μορφωμένους πανεπιστημιακού επιπέδου. [(α) υποερώτημα] - Ιδεολογικό-πολιτικό πλαίσιο των οπαδών του αγγλικού κόμματος η δημοκρατία. [(α) υποερώτημα]
Στη μεγάλη αντιπαράθεση που προκλήθηκε σχετικά με το Εκκλησιαστικό Ζήτημα, το Αγγλικό κόμμα κράτησε σαφή και σταθερή θέση. Η κήρυξη του Αυτοκέφαλου, το 1833, δίχασε την ελληνική κοινωνία [...]. Το Αγγλικό κόμμα υποστήριζε ότι η εκκλησία έπρεπε να υπαχθεί στο κράτος και όχι στο Οικουμενικό Πατριαρχείο, σε έναν θεσμό δηλαδή που δεν δρούσε ελεύθερα, εφόσον υπαγόταν στον σουλτάνο.	- <u>Επιβεβαιώνεται</u> η σαφής και πάγια θέση του αγγλικού κόμματος υπέρ του αυτοκέφαλου της Ελληνικής Εκκλησίας με βασικό επιχείρημα την αποδέσμευση από το Οικουμενικό Πατριαρχείο, το οποίο αποτελούσε θεσμό του τουρκικού κράτους. [(β) υποερώτημα]

ΚΕΙΜΕΝΟ Β	Σχόλια
(Gunnar Hering, <i>Τα πολιτικά κόμματα ...</i> ΜΙΕΤ, 2004) Δευτερογενής πηγή	
Για το Αγγλικό κόμμα βασικές αρχές μιας νόμιμης εξουσίας ήταν το κοινοβουλευτικό αντιπροσωπευτικό σύστημα και η διάκριση των εξουσιών, αρχές στις οποίες είχε σταθεί πάντοτε πιστό κατά τη διάρκεια του πολέμου της ανεξαρτησίας. [...] Ο Μαυροκορδάτος ήθελε αρχικά να καθοριστεί σαφώς η συνταγματική τάξη με γραπτό σύνταγμα. Το αργότερο όμως το 1837 διαφοροποίησε την άποψή του και θεωρούσε το σύνταγμα τελική πράξη εσωτερικών μεταρρυθμίσεων, οι οποίες και μόνο θα καθιστούσαν δυνατή την ύπαρξη συνταγματικής τάξης: υποστήριζε να βελτιωθεί αρχικά η τοπική αυτοδιοίκηση, προπάντων να εκλεγούν δημοτικά και επαρχιακά συμβούλια, να εξασφαλιστεί η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης και η ελευθεροτυπία, να διευρυνθούν οι αρμοδιότητες των ορκωτών δικαστηρίων και του Συμβουλίου της Επικρατείας και να σχηματιστούν εθνικές ένοπλες δυνάμεις.	- <u>Επιβεβαιώνεται</u> η πίστη του αγγλικού κόμματος στον κοινοβουλευτισμό και τη «διάκριση των εξουσιών». - <u>Επιβεβαιώνεται</u> η αλλαγή της θέσης του Μαυροκορδάτου σχετικά με το Σύνταγμα η οποία χρονικά τοποθετείται από τον Hering στα 1837. Δηλαδή, ενώ σε πρώτη φάση ο αρχηγός του αγγλικού κόμματος επιθυμούσε ένα γραπτό Σύνταγμα στη συνέχεια άλλαξε τη θέση του προβάλλοντας μια σειρά μεταρρυθμίσεων που αφορούσαν την «τοπική αυτοδιοίκηση, τη δικαστική εξουσία και τη συγκρότηση εθνικού στρατού ως προϋποθέσεις για το γραπτό Σύνταγμα.

ΘΕΜΑ Δ1

Σχολικό βιβλίο: Σελ.249

Δ. Ο ΠΑΡΕΥΞΕΙΝΙΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΤΟ 19ο ΚΑΙ 20ό ΑΙΩΝΑ

2. Αγώνες για τη δημιουργία μιας αυτόνομης Ποντιακής Δημοκρατίας (1917-1922)

Λίγες μέρες πριν από τη ρωσική κατοχή της πόλης, τον Απρίλιο του 1916, έγινε η παράδοση της Τραπεζούντας από τον Τούρκο Βαλή Μεχμέτ Τζεμάλ Αζμή μπέη στο μητροπολίτη Χρύσανθο, ο οποίος λόγω της συνετής πολιτικής του απέναντι στους μουσουλμάνους της περιοχής, έγινε δεκτός, από τους Ρώσους αλλά και από τους προξενικούς εκπροσώπους των άλλων κρατών, ως ηγέτης στην ευαίσθητη περιοχή, όπου ήταν ακόμη νωπές στους κατοίκους οι μνήμες από τις σφαγές και τις εχθροπραξίες. Η δίχρονη προεδρία του Χρύσανθου ήταν ένα αληθινό διάλειμμα δημοκρατίας και αρμονικής συμβίωσης χριστιανών και μουσουλμάνων. Το Φεβρουάριο του 1918 η κατάσταση είχε αλλάξει ριζικά, όταν ύστερα από την επικράτηση των μπολσεβίκων το 1917, ο ρωσικός στρατός εγκατέλειψε την Τραπεζούντα και η περιοχή ξαναπέρασε στην κατοχή των Νεοτούρκων.

Θέμα Δ1 [Παραθέματα - Πηγές]

ΚΕΙΜΕΝΟ Α (Αλέξης Αλεξανδρής, ... Αθήνα: Φιλippότης, 1980) Δευτερογενής πηγή	Σχόλια
[...] Ο ελληνικός ποντιακός παράγων αναγνωρίστηκε επίσημα κατά τη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου και από την πλευρά των Τούρκων και από την πλευρά των Ρώσων, καθώς και από τις δυνάμεις της Αντάντ. Είναι αξιοσημείωτο ότι την παραμονή της ρωσικής κατοχής της Τραπεζούντας (16 Απριλίου 1916), ο Τούρκος βαλής της Τραπεζούντας Μεχμέτ Τζεμάλ Αζμή μπέη και ο αντιπρόσωπος της νεοτουρκικής κυβέρνησης στη Μαύρη Θάλασσα Αλή Ρεζά μπέη παρέδωσαν τη διακυβέρνηση της περιοχής της Τραπεζούντας σε ελληνομουσουλμανικό τοπικό συμβούλιο. Στον μητροπολίτη Τραπεζούντας Χρύσανθο Φιλippίδη εμπιστεύθηκαν πλήρεις εξουσίες, καθώς και σε μια Επιτροπή από τρεις επιφανείς Έλληνες και τους αρχηγούς της Αστυνομίας και της Χωροφυλακής. Η προσωρινή κυβέρνηση της Τραπεζούντας διατηρήθηκε για δύο χρόνια και λάμβανε όλο και περισσότερο αυτόνομο χαρακτήρα.	- <u>Επιβεβαιώνεται</u> η εμπιστοσύνη προς το πρόσωπο του μητροπολίτη Τραπεζούντας Χρύσανθο από όλες τις εμπλεκόμενες πλευρές (Τουρκία, Ρωσία, Αντάντ). (συνδέεται με τα ΚΕΙΜΕΝΑ Β & Γ) Πιο συγκεκριμένα γίνεται αναφορά στην παράδοση της πόλης της Τραπεζούντας από την τουρκική ηγεσία («Τούρκος βαλής της Τραπεζούντας Μεχμέτ Τζεμάλ Αζμή μπέης και ο αντιπρόσωπος της νεοτουρκικής κυβέρνησης στη Μαύρη Θάλασσα Αλή Ρεζά μπέης») στον μητροπολίτη Χρύσανθο στις 16 Απριλίου 1916, λίγο πριν καταλάβουν την πόλη οι Ρώσοι. (συνδέεται με το ΚΕΙΜΕΝΟ Β) - <u>Επιβεβαιώνεται</u> η απόλυτη εξουσία του μητροπολίτη στην περιοχή κι <u>επιπροσθέτως</u> αναφέρεται ότι στο έργο του θα έχει τη συνδρομή «Επιτροπής» τριών σημαντικών Ελλήνων της περιοχής και των αρχών της δημόσιας τάξης. - <u>Επιβεβαιώνεται</u> η χρονική περίοδος της «αυτόνομης» εξουσίας του Χρύσανθου στην Τραπεζούντα από το 1916 έως το 1918, οπότε επήλθε η ανακατάληψή της από τους Νεότουρκους.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β (Έφη Αλλαμανή και Κρίστα Παναγιωτοπούλου, ... Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών, 1978) Δευτερογενής πηγή	Σχόλια
Χαρακτηριστικό της εμπιστοσύνης που απολάμβανε ο Χρυσάνθος ακόμη και στην επίσημη τουρκική ηγεσία είναι η ανάθεση της προεδρίας της προσωρινής κυβερνήσεως Τραπεζούντας στον μητροπολίτη, σε δραματική συνομιλία λίγο πριν αποχωρήσει η τουρκική ηγεσία και εγκαταλείψει την πόλη στα ρωσικά στρατεύματα (16 Απριλίου 1916). Η προσωπική μαρτυρία του μητροπολίτη Χρυσάνθου για το γεγονός διακρίνεται από ιερατική αξιοπρέπεια: «Η συνομιλία ήτο είδος διαθήκης, καθ' ην μετά πέντε περίπου από της αλώσεως αιώνας η κυβέρνησις της Τραπεζουσίας χώρας <u>εδίδετο</u> πάλιν εις τους Έλληνας, υπό την προστασίαν δε και μέριμναν της Ελληνικής Εκκλησίας Τραπεζούντος <u>ετίθεντο</u> υπό των επισήμων τουρκικών αρχών οι μουσουλμάνοι της Τραπεζουσίας χώρας. Οι υπό του βαλή Τραπεζούντος και του αντιπροσώπου των Νεοτούρκων κατά τη νύκτα εκείνην λεχθέντες λόγοι ήσαν επίσημος αναγνώρισις της ανθρωπιστικής και χριστιανικής αποστολής και δράσεως της Ελληνικής Εκκλησίας» (Μητροπολίτη Χρυσάνθου «Η Εκκλησία της Τραπεζούντος»).	- <u>Επιβεβαιώνεται</u> η εμπιστοσύνη προς το πρόσωπο του μητροπολίτη Τραπεζούντας Χρυσάνθο ιδιαίτερα από την πλευρά των Τούρκων. Πιο συγκεκριμένα γίνεται αναφορά στη συνάντηση των, μέχρι τις 16 Απριλίου 1916, τουρκικών αρχών με τον μητροπολίτη Χρυσάνθο και στην παράδοση της Τραπεζούντας σε αυτόν. Οι συγγραφείς επικαλούνται τη μαρτυρία του ίδιου του Χρυσάνθου στην οποία φαίνεται αφενός η αναγνώριση από πλευράς των Τούρκων «του δικαίου» της παράδοσης της πόλης σε ελληνικά χέρια κι αφετέρου η εμπιστοσύνη προς τον μητροπολίτη σχετικά με την ασφάλεια των μουσουλμάνων της περιοχής. (συνδέεται με το ΚΕΙΜΕΝΟ Α)
ΚΕΙΜΕΝΟ Γ (Νίκος Πετσάλης-Διομήδης, ... Αθήνα: ΜΙΕΤ, 2023,) Δευτερογενής πηγή	Σχόλια
Τον Νοέμβριο του 1914 και τον Φεβρουάριο του 1915, ο ρωσικός στόλος βομβάρδισε την Τραπεζούντα, την οποία η Ρωσία κατέλαβε τελικά στις 18 Απριλίου 1916, στο πλαίσιο της ρωσικής εισβολής στην Τουρκία. Δύο ημέρες νωρίτερα, πριν οι τουρκικές αρχές τραπούν σε φυγή, οι Ρώσοι συγκρότησαν προσωρινή κυβέρνηση υπό τον μητροπολίτη Τραπεζούντος Χρυσάνθο [...]· μάλιστα, οι Ρώσοι εμπιστεύθηκαν στον ορθόδοξο μητροπολίτη και την προστασία των μουσουλμάνων [...].	- <u>Επιβεβαιώνεται</u> η κατάληψη της Τραπεζούντας (18 Απριλίου 1916) δύο ημέρες μετά την παράδοση της περιοχής από τους Τούρκους στον Χρυσάνθο. - <u>Επιβεβαιώνεται</u> η εμπιστοσύνη προς το πρόσωπο του μητροπολίτη Τραπεζούντας Χρυσάνθο ιδιαίτερα από την πλευρά των Ρώσων, καθώς του ανέθεσαν την διακυβέρνηση της περιοχής πριν ακόμα αποχωρήσουν οι Τούρκοι, εκφράζοντας μάλιστα την εμπιστοσύνη τους προς τον ιεράρχη σχετικά με την ασφάλεια του μουσουλμανικού πληθυσμού. (συνδέεται με το ΚΕΙΜΕΝΟ Α)